

ДИДАКТИЧНА СКЛАДОВА КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСВІТИ

Левченко Фессалоніка Григорівна

ORCID ID: 0000-0003-4295-2934

канд. пед. наук, доцент, старший науковий співробітник
відділу профільного навчання

Інститут педагогіки НАПН України, Україна

У нових умовах розвитку інформаційного суспільства виникає необхідність розроблення єдиної загальнодержавної стратегії у галузі освіти, орієнтованої на формування і розвиток у молоді навиків життя в інформаційному суспільстві.

Поряд із засвоєнням базових знань перед сучасною освітою постає завдання навчити навчатися, виробити потребу в навчанні впродовж життя. Актуалізується ще одна функція навчального процесу – навчити людину використовувати отримані знання у своїй практичній діяльності – професійній, громадсько-політичній, побутовій та ін.

На часі є застосування компетентнісного підходу до освіти, що стає все більш поширеним і претендує на роль концептуальної основи освітньої політики, здійснюваної як державами, так і впливовими міжнародними організаціями, підсилює практичну орієнтацію освіти, підкреслює значення досвіду, вмінь та навичок, що спираються на наукові знання. Визначальним фактором у реалізації компетентнісного підходу є зорієнтованість на розвиток системного комплексу умінь, смислових орієнтацій, адаптаційних можливостей, досвіду і способів трансформаційної діяльності з отриманням конкретного продукту [1].

Поняття «компетентнісний підхід» ототожнюється зі спрямованістю освітнього процесу на формування та розвиток ключових (базових, основних) і предметних компетентностей особистості. Компетентнісний підхід скеровує освіту на формування цілого набору компетентностей (знань, умінь, навичок, ставлень тощо), якими мають оволодіти майбутні фахівці [2]. Компетентнісний підхід переміщує акценти з процесу накопичення нормативно визначених знань, умінь і навичок майбутніх фахівців у площину формування і розвитку здатності практично діяти і творчо застосовувати набуті знання і досвід у різних ситуаціях. Це вимагає від учителя змістити акценти у своїй навчально-виховній діяльності з інформаційної до організаційно-управлінської площини. Змінюється і модель поведінки учня – від пасивного засвоєння знань до дослідницької активної, самостійної та самоосвітньої діяльності. Процес навчання наповнюється розвивальною функцією, що стає інтегрованою характеристикою. Така характеристика має сформуватись у процесі навчання і включає знання, вміння, навички, ставлення, досвід діяльності й поведінкові моделі особистості.

Наукова позиція А. Усачової, яка поєднує його з актуалізацією професійних знань і вмінь у діяльності за допомогою вирішення проблемних завдань, творчості, самоаналізу, а також досвіду і способів перетворювальної діяльності із здобуттям конкретного результату, тобто фахівець має бути компетентним у вирішенні певного кола професійних завдань, використовуючи набуті теоретичні знання у практичній діяльності. Дослідниця переконана, що реалізація компетентнісного підходу до навчання майбутніх фахівців передбачає в першу чергу формування і розвиток їх компетентностей [3].

Орієнтація змісту освіти на компетентнісний підхід дозволяє пов'язати процес навчання з потребами часу та суспільства, дати молоді можливість для самореалізації на ринку праці та в суспільних процесах, створити сприятливі умови для розвитку взаємовідносин з людьми та з навколишнім середовищем.

Оскільки компетентнісний підхід реалізується в освітньому середовищі, то, безумовно, здійснюється у відповідності до вже відомих дидактичних принципів, таких як принцип науковості; принцип систематичності й послідовності навчання; принцип доступності навчання; принципи зв'язку навчання з життям; свідомості та активності; принцип наочності в навчанні; принцип міцності засвоєння знань, умінь і навичок; принцип індивідуального підходу до учнів; принцип емоційності навчання.

Проте даний підхід має певні специфічні особливості, тож є підстави вважати, що існують певні вихідні положення, характерні саме для даного підходу, або такі, що за умов компетентнісного підходу набувають особливої актуальності.

Особливо важливе значення у процесі реалізації компетентнісного підходу в освіті мають такі дидактичні принципи, а саме: положення про життєтворчу спрямованість компетентнісної освіти; про необхідність особистісної та діяльнісної направленості навчального процесу; принципи опори на попередній досвід діяльності, творчого осмислення соціального досвіду, спрямованості на результат.

Принцип життєтворчості полягає в самостійній побудові особистістю власної життєвої стратегії, свідомому визначенні життєвих орієнтирів і способів самореалізації, формуванні життєвих принципів та пріоритетів на основі тих знань, досвіду, переконань та цінностей, які були набуті за роки навчання.

Принцип необхідності особистісної та діяльнісної направленості навчального процесу розкриває суть компетентнісного підходу, а саме: базується на ставленні до дитини як до суб'єкта, ціннісному сприйнятті кожної особистості, повазі до її самобутності. В основі цього принципу лежить те, що необхідною умовою набуття компетентностей є власна активна діяльність людини, причому кожна компетентність набувається в ході відповідної діяльності:

Принцип опори на попередній досвід ґрунтується на положенні про те, що компетентності набуваються людиною не лише під час вивчення предметів, але й засобами неформальної освіти, народної педагогіки, внаслідок впливу соціального середовища. У процесі формування компетентностей необхідно спиратися на вже наявний, хай навіть у мінімальній кількості, досвід попередньої діяльності.

Принцип творчого осмислення соціального досвіду базується на тому, що власний життєвий досвід людини формується в умовах постійних життєвих змін. При цьому врахування законів соціального спадкування, які діють у соціумі є обов'язковим.

Принцип спрямованості на результат передбачає розгляд результату освіти з погляду його затребуваності суспільством, забезпечення спроможності випускника школи відповідати запитам ринку праці, мати потенціал для практичного розв'язання життєвих проблем.

Отже дидактична складова компетентнісної освіти свідчить про її соціальну, гуманістичну та практично-прагматичну спрямованість.

Список використаних джерел:

1. Нагач, М.В. (2008) *Підготовка майбутніх учителів у школах професійного розвитку в США* (автореферат дис. ... канд. пед. н.) Університет менеджменту освіти НАПН України. Київ, Україна.
2. Химинець, В.В. (2009) *Інноваційна освітня діяльність*. Тернопіль: Мандрівець.
3. Усачева А.Н. Ответственность как личностная компетенция студента вуза. *Гражданское общество и правовое государство: материалы Научно-практической конференции* (с. 123-130). 20-21 февраля 2013, Светлый Яр, Россия: Феникс.

ДИСТАНЦІЙНА ОСВІТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: МОЖЛИВОСТІ ТА ЗАГРОЗИ

Прокопенко Катерина Михайлівна

студентка магістратури 2-го року навчання

гуманітарно-педагогічного факультету

*Національний університет біоресурсів та природокористування України,
Україна*

Нинішня епідеміологічна ситуація, що виникла в усьому світі, змусила й українців опанувати дистанційний режим здійснення освітнього процесу. Для вітчизняних закладів освіти він є новим порівняно з країнами Європейського Союзу, а тому за піврічну адаптацію, безперечно, надав нові можливості, але разом із тим приніс певні загрози.

Загальноновизнано, що завдяки сучасним онлайн-технологіям і сервісам, які передбачають інтерактивність і мультимедійність, організація освітнього процесу під час пандемії можлива та здійсненна.

Міністерство й Комітет цифрової трансформації України впровадили чимало онлайн-сервісів для дистанційного навчання та відкрили безкоштовний доступ до них. Важливими є цифрові системи управління навчанням, котрі використовуються для об'єднання педагогів, адміністраторів та здобувачів освіти в одну надійну, безпечну й інтегровану систему для створення навчально-пізнавального середовища. Це такі сервіси, як Moodle, Google Classroom, Schoology, ClassDojo тощо. Завдяки численним функціям, які надають платформи, дуже просто подавати матеріал та перевіряти, як учні чи студенти його засвоїли. За допомогою платформ Zoom, Skype, BigBlueButton, Microsoft Teams можна провести лекції, вебінари, семінари, практичні заняття та консультації в режимі відеоконференцій[1].

Значної популярності набули також платформи для саморозвитку здобувачів освіти та науково-педагогічних і педагогічних працівників: Prometeus, Ed-era, ilearn, Coursea, Alison, Edx, Canvas, Future Learn, University of the people тощо. З їхньою допомогою можна пройти курс підвищення кваліфікації для вчителів, підготуватися до ЗНО, отримати знання з будь-якої професії, розвинути свої професійні навички, спілкуватися з експертами, узяти участь у міжнародних конференціях. Після закінчення курсу можна отримати сертифікат. Не варто забувати і про соціальні мережі, такі як Viber, Telegram, WhatsApp, електронну пошту і звичайний мобільний зв'язок, які допомагають налагодити навчальне спілкування між студентами (учнями) та педагогами[2].

Найцікавішим у процесі переходу в дистанційний режим є відкриття сервісів, за допомогою яких, сидячи вдома, можна подивитися світ зі своїх гаджетів. Найвидатніші світові музеї, театри, опери надали спроможність відвідати свої екскурсії в онлайн режимі. Тепер можна подивитися Лувр, натиснувши кнопку власного телефона.

Однак, на нашу думку, повний перехід на дистанційне навчання може стати загрозою подальшого катастрофічного зниження якості знань учнів шкіл та студентів закладів вищої освіти. Кожен з них потребує систематичного навчання, а відсутність контролю педагогів чи батьків може призвести до небажаних наслідків. Викладацькому складові та педагогам важко відстежити й об'єктивно оцінити знання здобувачів освіти, оскільки невідомо, хто насправді виконує навчальні завдання – учень (студент) самостійно чи з чиеюсь допомогою. Дистанційне

навчання – це віддалена комунікація, а тому також потрібен якісний інтернет. Його відсутність не дає можливості зв'язатися зі своїм наставником, завантажити підручник чи розібратися самому в навчальному матеріалі. І, на жаль, таких прикладів нині безліч.

Отже, дистанційна освіта особливо дієва для самодисциплінованих, мотивованих освітян, охочих до навчання замовників послуг, які прагнуть розвиватися навіть у таких непередбачуваних умовах. Недарма в народі кажуть: «Є бажання – буде й результат!».

Список використаних джерел:

1. Толочко, С.В. Формування інформаційно-цифрової компетентності викладачів в освітньо-інформаційному середовищі післядипломної освіти. *Інноваційні технології навчання обдарованої молоді: Збірник тез X міжнародної науково-практичної конференції* (С.231–234). 20 грудня, 2018, Київ, Україна.
2. Сервіси дистанційного навчання для вчителів. (2020). Вилучено з <https://thedigital.gov.ua/news/servisi-distantsiynogo-navchannya-dlya-vчителів>